

Болдирєва Л.В., асистент

Національний авіаційний університет, м.Київ

Юрчук В.П., д.т.н., професор

НТУУ „Київський політехнічний інститут”, м.Київ

Волоха В.М., аспірант

Національний авіаційний університет, м.Київ

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ, ЗА ЯКИМИ МОДЕЛЮЄТЬСЯ ФОРМА ПОВЕРХОНЬ РОБОЧИХ ОРГАНІВ

Удосконалення робочих органів ґрунтообробних знарядь вимагає того, щоб форма робочої поверхні при її складному переміщенні у просторі виконувала наперед задані дії на шар ґрунту.

Відомо, що механічний обробіток ґрунту проводять з метою поліпшення його структури, розпушення або ущільнення, нагромадження вологи, боротьби з бур'янами і шкідниками сільськогосподарських культур, загортання рослинних решток, внесення добрив тощо. Тому для такого обробітку ґрунту під дією робочих поверхонь ґрунтообробних машин та знарядь виконуються наступні технологічні операції: різання, кришіння, перевертання, розпушування, ущільнення, перемішування та ін. [1].

Проведемо порівняльну характеристику поверхонь ротатійних знарядь за формою поперечного перерізу основних робочих елементів, якими є шини або ж зуби. Відомо, що форма цих елементів утворюється твірною – поперечним перерізом та напрямною – поздовжньою формою шини.

Так голчасті пасивні борони, формою поперечного перерізу яких є коло чи еліпс, а напрямною радіальна чи криволінійна пряма, застосовують для поверхневого розпушення полів, покритих стернею та іншими рослинними рештками, а також для ліквідації мікронерівностей та ін. Борони агрегатують так, щоб голки були спрямовані опуклим боком у напрямку руху (обробіток посівів, мала глибина обробітку) або навпаки, вигнутим боком у напрямку руху (інтенсивне розпушення ґрунту тощо). [2].

Розглянемо інше ротатійне ґрунтообробне знаряддя, що монтується на раму, до якої під кутом прикріплені конічні диски із зубцями, які відігнуті від площини диска. Робоча поверхня такого знаряддя відмінна тим, що з метою підвищення якості обробітку ґрунту, кут нахилу зубів від конічної поверхні диска дорівнює куту нахилу диска до рами. Такі зубці мають форму поперечного перерізу у вигляді прямокутної трапезії.

Існують аналогічні знаряддя, які мають відмінність у тому, що механізм регулювання положення зубців має кожен диск, при цьому весь пристрій виконаний у вигляді додаткового диску з радіальними пазами і зубці встановлені на основі конічного диску шарнірно і мають пальці, які встановлені у пазах. Знаряддя також має стійки, а диски з зубцями встановлено на них попарно. Поперечний переріз таких зубців має форму прямокутника, який зорієнтовано відносно поздовжньої радіальної чи криволінійної осі шини.

Наступне знаряддя - ротатійна борона з підвісаючо-вчісувальними зубцями, дуги лез яких розміщені в окремих площинах, що перетинають площину обертання

під гострим кутом. Поперечний переріз такого ротатійного робочого органу також має форму трапеції [3].

Існують також інші типи ротатійних дискових знарядь, у яких робочі шпичі у поперечному перерізі мають ввігнуто-опуклу форму. Завдяки похилому розміщенню приводного диску та циклоїдальній формі напрямноі забезпечується коливання його дій вздовж осі рядка коренеплодів, у результаті чого відбувається порційне стискання та послідовне вирізування шару ґрунту, що призводить до його інтенсивного кришіння навіть в умовах підвищеної твердості [4].

Необхідно константувати, що існують різні види робочих поверхонь ґрунтообробних знарядь з різноманітними функціональними завданнями, які у своїх механіко-фізичних та агротехнічних діях на ґрунтовий моноліт потребують диференційного підходу до кожного із їх видів з одночасним удосконалення методів їх конструювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Воитюк Д.Г., Гаврилюк Г.Р.* Сільськогосподарські машини. – Київ «Каравела», - 2004. – 40-59 с.
2. *Босий Е.С., Верняев О.В., Смирнов И.И., Султан-Шах Е.Г.* Теория, конструкция и расчет сельскохоз. машин. – М.: Машиностроение, - 1977. – 568 с.
3. *Юрчук В.П., Волоха М.П., Волоха В.М., Болдирева Л.В.* Патент на корисну модель № 47743 «Робочий орган ґрунтообробного знаряддя (диск)», ІПАУ, 25.02.2010 р. Бюл. № 4, 2010 р.
4. *Завгородний А.Ф., Кравчук В.П., Юрчук В.П.* Геометрическое конструирование рабочих органов корнеуборочных машин. – Киев: Аграрна наука, 2004.